

طبیعت

بازگشت بازماندگان عصر دیناسورها به سواحل ایران

سواحل مکران این روزها صحنه یکی از شگفت‌انگیزترین رخدادهای طبیعی ایران؛ بازگشت لاکپشت‌های دریایی است. شاید کمتر کسی بداند که سواحل جنوب سیستان و بلوچستان، یکی از ارزنده‌ترین زیستگاه‌های زادآوری لاکپشت‌های دریایی در کشور به شمار می‌رود؛ جایگاهی که اهمیت آن فراتر از مرزهای ایران است.

آب‌های دریای عمان و خلیج فارس زیستگاه پنج گونه از هفت گونه شناخته‌شده لاکپشت‌های دریایی جهان است. اما سواحل مکران به دلیل ویژگی‌های کم‌نظیر طبیعی خود، بیش از همه میزبان لاکپشت سبز و لاکپشت پوزه عقابی است؛ دو گونه‌ای که یکی در فهرست گونه‌های در معرض خطر انقراض قرار دارد و دیگری نیز با تهدیدهای جدی ناشی از تغییرات اقلیمی و فعالیت‌های انسانی روبه‌رو است.

اهمیت لاکپشت‌های دریایی تنها به ارزش زیستی یا قدمت میلیون ساله آن‌ها محدود نمی‌شود. این گونه‌ها یکی از ارکان اصلی پایداری اکوسیستم‌های دریایی به شمار می‌روند و حذف یا کاهش جمعیت آن‌ها می‌تواند زنجیره‌ای از تغییرات را در زیست‌بوم دریای عمان و حتی اقتصاد جوامع ساحل‌نشین رقم بزند.

کنارک؛ ساحل امن برای تخم‌گذاری لاکپشت‌ها

رئیس اداره حفاظت محیط زیست شهرستان کنارک با اشاره به جایگاه ویژه سواحل جنوب استان در حفاظت از تنوع زیستی دریای عمان اظهار کرد: لاکپشت‌های دریایی تنها یک گونه جانوری نیستند، بلکه یکی از حلقه‌های اصلی زنجیره حیات در اکوسیستم دریایی محسوب می‌شوند و بقای بسیاری از زیست‌مندان دریا به حضور آن‌ها وابسته است.

محمدامین بلیده در گفت‌وگو با تسنیم افزود: از میان هفت گونه لاکپشت دریایی جهان، دو گونه شاخص شامل لاکپشت سبز که جمعیت بیشتری دارد و لاکپشت پوزه عقابی که با جمعیت محدودتری در طبیعت مشاهده می‌شود، در سواحل کنارک و زرآباد حضور دارند و این موضوع اهمیت حفاظت از این مناطق را دوچندان کرده است. وی ادامه داد: سواحل تنگ، گوربیم، جد، کلات و درک از مهم‌ترین مناطق تخم‌گذاری این گونه‌ها در جنوب شرق کشور هستند و هر سال در فصل زادآوری، لاکپشت‌های ماده برای تخم‌گذاری به این مناطق بازمی‌گردند. بلیده با اشاره به جایگاه این گونه‌ها در اکوسیستم دریایی گفت: لاکپشت‌های دریایی با چرایی غلغزارهای دریایی، حفظ سلامت آبسنگ‌های مرجانی، تغذیه یا برخی گونه‌های آسیب‌رسان و انتقال مواد مغذی از دریا به ساحل، تعادل زیستی دریای عمان را حفظ می‌کنند.

سواحل را آلوده نکنیم

رئیس اداره حفاظت محیط زیست کنارک ادامه داد: هر لاکپشت ماده در طول یک فصل تولید مثل معمولاً دو تا پنج بار به ساحل بازمی‌گردد و در هر نوبت، با استفاده از باله‌های عقبی خود گودالی در ماسه‌های نرم حفر کرده و دهانه‌ها را در آن قرار می‌دهد.

پس از پایان تخم‌گذاری، لانه با دقت فراوان توسط خود لاکپشت پوشانده می‌شود تا تخم‌ها از دید شکارچیان و گرما مستقیم محفوظ بمانند و سپس مادر، بدون آنکه هرگز دوباره به لانه بازگردد، راهی آب‌های آزاد می‌شود. از آن لحظه، همه چیز به طبیعت سپرده می‌شود؛ به دمای شن، رطوبت، آramش ساحل و شرایط محیطی.

بلیده گفت: پاکیزگی ساحل، بافت مناسب ماسه، دمای حدود ۲۵ تا ۳۰ درجه سانتیگراد، شیب ملایم ساحل، دور بودن از محدوده جزر و مد شدید و نبود نورهای مصنوعی، مهم‌ترین عوامل موفقیت در رشد جنین‌ها و خروج نوزادان از تخم است.

وی افزود: هر گونه تغییر در این شرایط می‌تواند شانسی بقا را به شدت کاهش دهد و حتی موجب نابودی کامل یک لانه شود. بلیده آلودگی پلاستیکی را یکی از مهم‌ترین تهدیدهای این گونه‌ها دانست و گفت: بسیاری از لاکپشت‌ها کیسه‌های پلاستیکی شناور را با عروس دریایی اشتباه می‌گیرند و پس از بلعیدن آن‌ها تلف می‌شوند. وی همچنین گرفتار شدن لاکپشت‌ها در تورهای صیادی را از دیگر عوامل کاهش جمعیت این گونه‌ها عنوان کرد و افزود: افزایش دمای شن ساحل نیز بر اثر تغییرات اقلیمی، شرایط رشد جنین‌ها را تحت تأثیر قرار داده و در بلندمدت می‌تواند روند زادآوری را با مخاطره مواجه کند.

پرونده بازسازی میراث فرهنگی در استان‌های آسیب‌دیده باز است

آغاز جهاد برای نجات میراث

آذربایجان شرقی است. در این استان، موزه سنجش تبریز و گنبد کبود مراغه در فهرست بناهایی قرار دارند که نیازمند مداخلات تخصصی هستند. وحید نوداد، معاون میراث فرهنگی آذربایجان شرقی از آغاز مطالعات فنی خبر داده و تأکید کرده است مرمت این بناها بدون انجام بررسی‌های مهندسی امکان‌پذیر نیست. وی می‌گوید: موزه سنجش تبریز در فرایند استحکام‌بخشی، مدل‌سازی سازه می‌شود تا بر اساس نتایج آن، شیوه دقیق مرمت و تقویت بنا مشخص شود و درباره گنبد کبود مراغه نیز مطالعات حفاظت و مرمت‌تزیینات آغاز شده است.

اصفهان خواستار حضور بخش خصوصی پای کار است

اصفهان که بخش قابل توجهی از هویت تاریخی ایران را در خود جای داده، در جریان جنگ اخیر نیز از آسیب‌ها بی‌نصيب نماند و مسئولان این استان معتقدند حفظ این میراث، تنها برعهده دولت نیست.

استاندار اصفهان در تازه‌ترین موضع‌گیری خود، بر استفاده از ظرفیت صنایع، خیران و بخش خصوصی برای مرمت آثار تاریخی تأکید کرده و خواستار مشارکت مسئولان بنگاه‌های اقتصادی در بازسازی میراث فرهنگی شده است.

این نگاه می‌تواند الگوی تازه‌ای برای مدیریت بحران در حوزه میراث فرهنگی باشد؛ الگویی که هزینه حفاظت از تاریخ را میان دولت، بخش خصوصی و جامعه تقسیم می‌کند.

زخم‌موشک بر پیکر فلک‌الافلاک

قلعه فلک‌الافلاک یکی از مهم‌ترین نمادهای تاریخی لرستان، این روزها با ترک‌ها و شکاف‌هایی روبه‌رو شده که به گفته مسئولان میراث فرهنگی، نتیجه حملات جنگ اخیر است. مدیرکل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی لرستان می‌گوید: آسیب‌ها تنها به خود قلعه محدود نشده و مجموعه‌ای از بناهای تاریخی و زیرساخت‌های میراثی استان نیز خسارت دیده‌اند.

آذربایجان شرقی؛ مرمت از پشت میز کارشناسی

یکی از استان‌هایی که آثار تاریخی آن دچار آسیب شده،

هنرهای تزیینی (عمارت‌رکیب‌خانه) شامل تزیینات معماری، کاشی‌کاری، آرایه‌های چوبی و بازشوها آغاز شده است. مدیر پایگاه میراث جهانی مجموعه چهلمستون نیز روز چهارشنبه از آغاز عملیات مرمت بخش‌های آسیب‌دیده این مجموعه در پی خسارت‌های ناشی از جنگ خبر داده و با اشاره به آسیب‌های موج انفجار ناشی از حمله به استانداری اصفهان به کاخ چهلمستون اظهار می‌کند: یکی از مهم‌ترین خسارت‌های وارد شده، تخریب کامل فخرمدین و مشبک آجری بخش بلیت‌فروشی پایگاه است. شیشه‌های سکوریت این بخش شکسته، بخشی از تجهیزات آسیب دیده و قسمت‌هایی از سقف اتاق استراحت کارکنان در ضلع سپه مجموعه نیز بر اثر شدت موج انفجار تخریب شده است.

مصطفی‌هادی پور بیان می‌کند: پس از انجام بررسی‌های فنی، برآورد خسارت‌ها و تأمین مصالح مورد نیاز، عملیات مرمت با استفاده از اعتبارات امنیتی تخصیص یافته به پایگاه آغاز شده است. مصالح مورد نیاز این پروژه تهیه شده و اجرای عملیات نیز توسط گروه امانی اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان اصفهان در حال انجام است. پویا طالب‌نیا، مدیرکل میراث فرهنگی کردستان همچنین در سفر علی‌آذری، نماینده اداره کل حفظ و احیای بناها، بافت‌ها و محوطه‌های تاریخی وزارت میراث فرهنگی به کردستان و بازدید از بناهای آسیب‌دیده در جریان جنگ رمضان، بر ضرورت تأمین اعتبارات لازم و هماهنگی میان دستگاه‌های اجرایی و تخصصی برای تسریع در اجرای پروژه‌های مرمتی تأکید کرده می‌گوید: در این بازدید، میزان خسارت‌های وارد شده به بناهای تاریخی و همچنین روند اقدام‌های انجام شده برای مرمت و حفاظت از این آثار مورد ارزیابی قرار گرفت.

۱۸ استان درگیر بازسازی

آمارهای وزارت میراث فرهنگی نشان می‌دهد دامنه خسارت‌ها گسترده‌تر از آن چیزی است که در روزهای نخست تصور می‌شد.

علی‌داریابی، قائم‌مقام‌وزیر و معاون میراث فرهنگی در نشست استانی قم اعلام کرده است: ۱۴۹ اثر تاریخی شامل ۵۴ موزه و پنج اثر جهانی در ۱۸ استان آسیب دیده که همه این آثار مرمت خواهند شد. این آثار، ابعاد گسترده مأموریت پیش روی استان‌ها را نشان می‌دهد؛ مأموریتی که تنها با اختصاص بودجه کافی و استفاده از نیروهای متخصص به سرانجام خواهد رسید. کارشناسان میراث فرهنگی معتقدند هر اثر تاریخی، نسخه درمان مخصوص به خود را دارد. ممکن است یک بنای آجری تنها به استحکام‌بخشی نیاز داشته باشد، اما بنایی دیگر به بازسازی تزیینات، مقاوم‌سازی سقف یا حتی پایش چندماهه سازه احتیاج پیدا کند. به همین دلیل، شورای فنی هر استان موظف شده برای هر اثر، طرح اختصاصی مرمت تهیه کند؛ رویکردی که مانع اجرای نسخه‌های یکسان برای بناهای متفاوت خواهد شد.

آغاز مرمت، بدون اعلام میزان پیشرفت

در همین ارتباط رئیس فرانسیون گردشگری مجلس از دستور فوری رئیس جمهور برای مرمت و بازسازی تمامی محوطه‌ها و بناهای تاریخی آسیب‌دیده خبر می‌دهد.

محسن موسوی، مدیرکل حفظ و احیای بناها، محوطه‌ها و بافت‌های تاریخی در ادامه می‌گوید: تاکنون از ۷/۵ همت، حدود ۶/۶ همت اعتبار توزیع شده است تا کارهای اولیه انجام شود و اختصاص‌های بعدی تعلق بگیرد.

سیداحمدعلوی، رئیس کمیته میراث فرهنگی شورای اسلامی شهر تهران نیز با تأکید بر ضرورت تأمین منابع مالی مورد نیاز مرمت بناهای تاریخی آسیب‌دیده می‌گوید: پیشنهاد افزایش تخصیص اعتبارات به مناطق شهرداری، با اولویت مناطق ۱۲، ۱۱ و ۱۴ مطرح شده تا روند مرمت و بازسازی سرعت بیشتری بگیرد.

برخلاف بازسازی واحدهای مسکونی، وزارت میراث فرهنگی تاکنون هیچ آمار رسمی از میزان پیشرفت فیزیکی مرمت کاخ گلستان، سعدآباد، چهلمستون و سایر آثار منتشر نکرده است.

بررسی آخرین اظهارات رسمی نشان می‌دهد تا امروز هیچ گزارش رسمی از درصد پیشرفت بازسازی آثار و بناهای تاریخی آسیب‌دیده منتشر نشده است. مسئولان از آغاز عملیات، استقرار تیم‌های مرمت و تدوین برنامه‌ها خبر داده‌اند، اما وزارت میراث فرهنگی هنوز اعلام نکرده است که مثلاً «۳۰ درصد» یا «۵۰ درصد» از مرمت آثار تاریخی انجام شده باشد. اکنون، چندماه پس از پایان جنگ، اگرچه عملیات حفاظت و مرمت آغاز شده و بخشی از اعتبارات نیز اختصاص یافته، اما همچنان پرسش اصلی پابرجاست: اینکه بازسازی کامل این بخش از حافظه تاریخی ایران چه زمانی به پایان خواهد رسید و چه میزان از خسارت‌های وارد شده، به‌ویژه در بناهای ثبت جهانی، اساساً قابل جبران خواهد بود؟

طراح: محمدرضا علی‌زاده zadehalireza@gmail.com

نیم‌رخ کشور سرمایه‌های ۱۳. اندیشه شیاطینی- بغل- نیروی مقاومت بسیج ۱۴. نامی برای پسران عرب- همسایگی- از نزولات آسمانی ۱۵. مخترع آلمانی «موتورسیکلت»- رفیق نعلبکی

حل جدول

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰
۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰	۴۱	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵
۴۶	۴۷	۴۸	۴۹	۵۰	۵۱	۵۲	۵۳	۵۴	۵۵	۵۶	۵۷	۵۸	۵۹	۶۰

برجسته موسیقی ایرانی در سال ۱۳۶۷ در پاریس اجرا شد و پس از درگذشت ایشان، در مهر ماه ۱۳۹۵ در ایران منتشر شد

عمودی

۱. سمبلیک- سوراخ‌های لانه زنبور ۲. صوت تشویق - فضول و نابکار- گروه و تیم ۳. زمینی که صحرانشینان خیمه‌های خود را آنجا برپا می‌کنند- در امان خداست- هنر نمایش ۴. جد- ضعیف و کم‌قدرت ۵. گیاهی با جام‌های خاکستری‌رنگ مفید برای درمان آسم- سیم اتصال زمین- ماه زمستان ۶. طلایه‌دار اعداد- فالگیر- درشت‌اندام- سرحد ۷. نام کهن سوریه- دندان سوهان- اثری از «گوگول»- خوش‌قامت ۸. رفیقی که گمان می‌رود در تولد و مرگ شبیه شخص باشد- جنگ‌افزار مخرب- از رشته‌های ورزشی رزمی ۹. واحد پول عربستان- بازداشتن- همگی- خوب و خوش ۱۰. شایستگی- گشادگی - خفیف و زبون- حرف تردید ۱۱. اشاره به‌دور- پرنده آش سر‌دکن- قالب مستطیلی از اعداد ۱۲. سیمای

افقی

۱. فیلمی اجتماعی با رویکرد فولکلور ساخته امیرشهاب رضویان محصول سال ۱۳۸۵ با بازی خوب «عزت‌الله انتظامی» ۲. تأکید بر زرقن‌دار- خودرو بزرگ باربری- ظرف مشبک ۳. بخشی از عبادتگاه که هنگام نیایش رویه آن می‌ایستند- قبر- دارای جنبش و حرکت ۴. نوآوری- زانو ترسان خیالی- کاری که به سرعت و بدون دقت انجام شود ۵. پر فروش‌ترین رمان دفاع مقدس- خاکستر نرم- شهر انار ۶. راه روشن- شناسنده- پوشش ستور ۷. عضو تغذیه‌ای جنین- برج داستانی فرانسه- پسته کوهی- کمک حال ۸. علف جارو- یار گل و پروانه و بلبل- لغو شده ۹. آژانس فضایی آمریکا- درخت صنوبر- کتف و شاننه- پشت سر ۱۰. نیمه‌دیوانه- همسر اختیار کردن- طبقه صنعتگران دوره ساسانی ۱۱. گرانی- بسیار حمله‌برنده- صنم ۱۲. پرچم‌ها- پرنده‌نهای لب آب- چرک‌آلود ۱۳. نخستین مرتبه اعداد طبیعی- یخ‌رفت- شهری مقدس در عراق ۱۴. خانه شعری- از نیروهای سه‌گانه ارتش- زبان ۱۵. «طریق عشق» از ساخته‌های این استاد

۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳	۱۴	۱۵
۱۶	۱۷	۱۸	۱۹	۲۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۴	۲۵	۲۶	۲۷	۲۸	۲۹	۳۰
۳۱	۳۲	۳۳	۳۴	۳۵	۳۶	۳۷	۳۸	۳۹	۴۰	۴۱	۴۲	۴۳	۴۴	۴۵
۴۶	۴۷	۴۸	۴۹	۵۰	۵۱	۵۲	۵۳	۵۴	۵۵	۵۶	۵۷	۵۸	۵۹	۶۰